

پژوهش‌های ایران‌شناسی

(ادامه نامواره دکتر محمود افشار)

○ پژوهش‌های ایران‌شناسی (نامواره دکتر

محمود افشار یزدی)

○ به کوشش: ایرج افشار و کریم اصفهانیان

○ ناشر: موقوفات دکتر محمود افشار، تهران،

۱۳۶۴ تا ۱۳۸۰، ۱۳ ج

○ نصرالله صالحی

ادبیات ایران و زبان فارسی باشد. هدف این موقوفات بنابر تصریح و تأکیدی که از طرف واقف، چه در وقفنامه و مقدمه آن و چه در نوشته‌های دیگرش آمده بررسی مقام سرزمین تاریخی ایران و مخصوصاً جغرافیای تاریخی آن است. پس در این مجموعه پژوهش‌هایی که مرتبط با هر یک از دوره‌های تاریخی ایران - پیش از اسلام و دوره اسلامی - باشد به چاپ خواهد رسید، مشروط بر آن که نوشته‌ها بی هیچ خدش‌های و بر اساس منابع معتبر و مأخذ اساسی و دور از هرگونه خیال‌پردازی و آراء خطابی و به روش کاملاً تحقیقی نگارش یافته باشد.»

استاد ایرج افشار در ادامه همین نوشته، زمینه‌های مهم و اصلی مندرجات «پژوهش‌های ایران‌شناسی» را به طور روشن در سه زمینه به شرح زیر بیان داشته‌اند:

۱ - قلمرو زبان فارسی: این مبحث به مقالات

ادبی و زبان‌شناسی مربوط به زبان فارسی اختصاص دارد و مسائل زبان در سراسر قلمرو زبان فارسی موردنظر است. بنابراین گفتارها و نوشته‌های محققان و ادبای افغانستان و تاجیکستان و شبه‌قاره (یعنی هندوستان و پاکستان و بنگلادش و سیلان) هم با نهایت علاقمندی در این نشریه به چاپ خواهد رسید.

۲ - جستارهای پژوهشی: منظور نوشته‌های در هر زمینه‌ای است که ریشه در تاریخ گذشته و جغرافیای تاریخی داشته باشد.

۳ - گنجینه: متون کوتاه فارسی و اسناد و نوشته‌هایی است از پیشینیان که نشر آنها برای نمایاندن قلمرو زبان فارسی مفید خواهد بود و ضمناً وسیله آسانی کار آیندگان را در تحقیق فراهم می‌سازد.

حال که با کم و کیف و سمت و سوی مجموعه ارزشمند «نامواره و پژوهش‌ها» آشنایی اجمالی حاصل شد، در اینجا ابتدا عناوین و مشخصات تمام مقالات جلد سیزدهم که تاریخ انتشار آن ۱۳۸۰ است ولی از زمان توزیع آن چندی بیش نمی‌گذرد، ارائه می‌شود سپس فهرستی از عناوین مقالات «تاریخی» و «جغرافیای تاریخی» جلد‌های یکم تا دوازدهم نیز جهت آگاهی خوانندگان درج می‌شود.

مقدمه:

نخستین شماره «نامواره دکتر محمود افشار» که اکنون سه شماره از آن با عنوان اصلی «پژوهش‌های ایران‌شناسی» انتشار می‌یابد، درست دو سال بعد از گذشت آن دانشمند در سال ۱۳۶۴ منتشر شد. انتشار این نامواره با نام مردی آغاز شد که یکی از جمیع صفات نیک و بارز او عشق و علاقه بی‌شائبه به ایران زمین و زبان شیرین و شیوای فارسی بود. او بیش از شصت سال از عمر نود ساله (۱۳۶۲-۱۳۷۲ ش) خود را وقف مطالعه و تحقیق در تاریخ و فرهنگ این کشور نمود. او نه تنها خود در این زمینه، آثار متعددی منتشر ساخت، بلکه با موقوفات خود، بانی انتشار آثار عدیده در زمینه فرهنگ، تاریخ، زبان و ادبیات فارسی نیز شد، که خوشبختانه این اقدام فرهنگی با سرپرستی فرزند دانشمند او یعنی استاد ایرج افشار همچنان ادامه دارد و روز به روز به کمیت و کیفیت آثار منتشر شده از سوی بنیاد موقوفات آن مرحوم افزوده می‌شود.

بنیاد مزبور در کنار انتشار آثاری در زمینه تاریخ ایران، جغرافیای تاریخی، قلمرو زبان فارسی و تحقیقات ادبی، همچنان به انتشار مجله کهنسال «آینده» ادامه داده و افزون بر این‌ها انتشار نامواره را که اثری است ارزشمند و ماندگار از سال ۱۳۶۴ آغاز کرده است.

این مجموعه تا سال ۱۳۷۷ در ده مجلد با عنوان «نامواره دکتر محمود افشار» انتشار یافت و از سال ۱۳۷۸ با اندکی تغییر در عنوان اصلی، با نام «پژوهش‌های ایران‌شناسی» (نامواره دکتر محمود افشار) انتشار آن ادامه یافت. استاد افشار در ابتدای جلد یازدهم درخصوص علت تغییرنام مجله چنین نوشته است: «نام‌گذاری جدید، از آن روست که مطالعات و پژوهش‌های ایران‌شناسی در سراسر جهان اهمیت و اعتبار خاصی دارد و بهتر آن دیده شد که علاقه‌مندان به این رشته در اکتاف جهان از نام کتاب آسان‌تر و زودتر بی به مضامین و مطالب مندرج در مجموعه ببرد.»

وی در ادامه درخصوص نوع مقالات و مطالبی که در «نامواره» انتشار یافته و بعد از این در «پژوهش‌های ایران‌شناسی» منتشر خواهد شد، نوشته‌اند: «در این مجموعه به مانند دوره «نامواره» مقالاتی انتشار خواهد یافت که در زمینه تاریخ و

گفتنی است که جلد سیزدهم حاوی سی و پنج مقاله تحقیقی به زبان فارسی و سه مقاله به زبان انگلیسی و فهرست مجموعه آثار ایران‌شناس برجسته - کلیفورد آدموند باسورث - است.

۳۴ - نامه به فرهنگستان / محمد قزوینی
۳۵ - نسخه خطی در صنایع شعری / نذیر احمد

بخش مقالات خارجی

۱. Early Iranian Local Histories And The Kagaya Local Administration .A Comparative Study , Kan
۲. Thoughts on Some Aspects of the Iqta system Under The Buwayhids , M. S. Khan
۳. Chancery Writing as A Source of Luther Constraints on History Writing in The Sixth And Seventh Centuries of The Hijrah , K. Allin

آخرین قسمت بخش خارجی، گزارش اجمالی اعطاء جایزه تاریخی و ادبی بنیاد موقوفات افشار به پرفسور باسورث و نیز فهرست تفصیلی آثار او به انگلیسی و نیز آثار ترجمه شده‌اش به فارسی است.

فهرست مقالات «تاریخی» و «جغرافیای تاریخی» نامواره دکتر محمود افشار (جلدهای یکم تا دهم)

جلد اول: ۱۳۶۴، (تعداد تمام مقالات: ۳۷ عنوان، مقالات تاریخی: ۱۱ عنوان):

- ۱ - اسناد تاریخی ایران / سیروس پرهام
- ۲ - خط سیر اسکندر از مقدونیه تا پنجاب / غلامعلی وحید مازندرانی
- ۳ - پیمان نامه‌های ایران / محمدتقی دانش‌پژوه
- ۴ - ملکم و رساله اصول تنظیمات / ساسان سینتا
- ۵ - عهدنامه حاجی میرزا آقاسی و بواسیه / علاءالدین آذری
- ۶ - گندی‌شاپور و دانشگاه ساسانی / حسین نخعی
- ۷ - نگاهی به بافت کهن شهر یزد / پرویز ورجاوند
- ۸ - مشوش‌نامه سدیدالسلطنه کبابی / احمد اقتداری
- ۹ - فضل‌بن سهل سرخسی / عبدالرفیع حقیقت
- ۱۰ - ایران‌شناسی در شوروی / عنایت‌الله رضا
- ۱۱ - ایران‌شناسی در توپینگن / فان اس، ترجمه کیکاووس جهاننداری

جلد دوم: ۱۳۶۵ (تعداد تمام مقالات: ۳۰ عنوان، مقالات تاریخی: ۸ عنوان):

- ۱ - نام ایران در نخستین اشعار فارسی / ضیاءالدین سجادی
- ۲ - رساله سیاست از میرزاصادق وقایع‌نگار / مسعود معتمدی
- ۳ - روابط تاریخی میان ایران و چین / جو - جه - چین، ترجمه محمدجواد شریعت
- ۴ - ماد و نام‌شناسی جای‌های آن / پرویز ادکائی
- ۵ - نگاهی به تمدن و فرهنگ پارتی / اکبر اصغری تبریزی
- ۶ - گزارشی از عین‌الدوله در زمان مشروطیت / محمد گلین
- ۷ - نوشته‌های درباره عباس میرزا و تصویر جدیدی از وی / سیدعلی آل‌داود
- ۸ - اسناد انگلیسی درباره وضع زندگی رضاشاه در ژوهانسبورگ / جواد شیخ‌الاسلامی

جلد سوم: ۱۳۶۶، (تعداد تمام مقالات: ۲۴ عنوان، مقالات تاریخی: ۹ عنوان):

- ۱ - قاعده تبدیل تاریخ / محمدحسین اسلام‌پناه
- ۲ - سمنگان در اسفراین / قدرت‌الله روشنی زعفرانلو

فهرست مقالات جلد سیزدهم پژوهش‌های ایران‌شناسی

- ۱ - پیشگاه فردوسی / خسرو دبستانی
- ۲ - ری مغان و نامجای تهران / پرویز ادکائی
- ۳ - دوناگفته درباره لقب نجم‌الدین کبری / محمد حسینی
- ۴ - سعدی‌شناسی در زاین / هاشم رجب‌زاده
- ۵ - ریشه‌یابی و اشتقاق واژگان زبان فارسی / جواد برومند سعید
- ۶ - ترانه‌های گزاشی / احمد حبیبی
- ۷ - سه کتیبه هخامنشی / چراغعلی اعظمی سنگسری
- ۸ - زبان و تاریخ آن در ایران / صادق کیا
- ۹ - قلندرنامه در باب الطریق / مهران افشاری
- ۱۰ - چهارسوی جهان / تورج دریائی
- ۱۱ - مطبوعه و نقاشی و کاغذسازی در مطلع‌العلوم و مجمع‌الفنون / ایرج افشار
- ۱۲ - بیست و پنج کتابدار از قرن نهم تا چهاردهم / احمد شعبانی
- ۱۳ - کتاب‌فروشی‌ها و بساط‌های کتاب در تهران

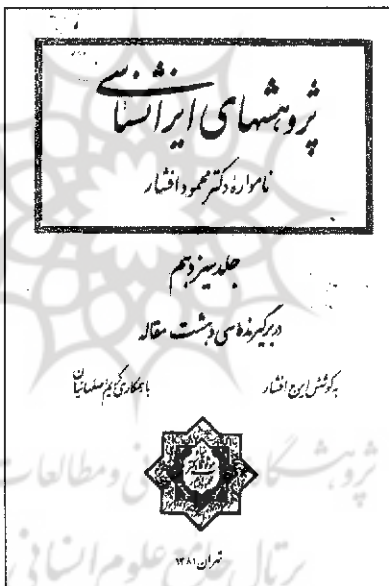
/ داود رضائی شیرازی

- ۱۴ - خور و بیابانک و گیاهان دارویی آن / حشمت احتشامی
- ۱۵ - امامزاده از بناهای کازرون / حسن حاتمی
- ۱۶ - اسناد صفویان درباره کاتولیکان / فرانسیس ریشار، ترجمه ع. روح‌بخشان
- ۱۷ - شکار در شعر پارسی / زهرا خسروی
- ۱۸ - چند واژه کهن / علی محمد هنر
- ۱۹ - قنات اروند اردستان / مرتضی شفیع اردستانی
- ۲۰ - تاریخ‌نگاری هخامنشی و منابع بابلی / کریستوفر تاکر، ترجمه همایون صنعتی‌زاده
- ۲۱ - تو وطن بشناس ای خواجه نخست / محمد توکلی طریقی
- ۲۲ - چگونگی شرح داستان‌های مثنوی / ادوارد ژوزف

- ۲۳ - دو رساله کتانه از مجموعه مینوی / ایرج افشار
- ۲۴ - هفت نسخه خطی / مسعود معتمدی
- ۲۵ - واژه‌نامه آسمان و زمین و زمان (زفره کوهپایه اصفهان) / محمدحسن رجائی زفرهای

- ۲۶ - سعدی و جانسون، پژوهش تطبیقی درباره گلستان و راسلاس / هلن اولیائی
- ۲۷ - داستان نوشزاد در شاهنامه / پرویش جه‌زاده
- ۲۸ - اطلس جغرافیا از عبدالرزاق بغایری / منوچهر امیری
- ۲۹ - مشهد اردهال / حسین صفری
- ۳۰ - صمصام‌الکتاب رشتی و کیل‌الدوله انگلیس در گیلان / محمدرسول دریگشت

- ۳۱ - شناخت افزارهای نجومی چا - ما - لو - تینگ [جمال‌الدین] و رابطه آنها با افزارهای رصدخانه مراغه / ویلی هارتتر، ترجمه حسین علیزاده عرب
- ۳۲ - مطالعات متن‌شناختی و موضوع «متن انتقادی» / ا. اف. اکیموشکین، ترجمه عباس امام
- ۳۳ - دفتر و دستک حساب سال و ماه / تهیه و تدوین محمدحسین اسلام‌پناه

۳- قبور اسماعیلیان در انجدان / فضل‌الله امینی انجدانی

۴- سخنی درباره منشآت قائم مقام / عباس زریاب خوبی

۵- افشارها در تاریخ و سیاست کرمان / محمدابراهیم باستانی یازی

۶- دکتر مصدق و آسیاب دربهشتی / ایرج افشار

۷- سفرنامه یزد - بوشهر - بمبئی / محمدجواد افشار

۸- امیراعظم و فتنه استاد محمد در یزد / یحیی نواب

۹- روزنامه‌نگاری بهار / اسماعیل رضوانی

افشار و مقاله‌ای به زبان فرانسه بر ضد وثوق الدوله

۱۹- نگاهی به تاریخ معاصر افغانستان / هاشم رجب‌زاده

جلد ششم (۱۳۷۰) (تعداد تمام مطالب: ۳۱ عنوان، مقالات تاریخی و جغرافیای تاریخی: ۱۰ عنوان):

۱- ایران و آسیای مرکزی / عبدالحسین زرین کوب

۲- گور نیشته‌ای از کازرون / عمادالدین شیخ‌الحکامی

۳- روزنامه‌ها و روزنامه‌نگاران کازرونی / منوچهر مظفریان

۴- باغ دولت آباد یزد / مهدی صدیقی

۵- کتاب‌شناسی توصیفی فلسفه تاریخ / فرخ امیر فریار

۶- سه‌شنامه عهد قاجاری / احمد شعبانی

۷- وقفنامه یک صد کتاب از میرزا مهدی استرآبادی / به کوشش ایرج افشار

۸- منابع پیش از مغول (به فرانسه) / هانس

روبرت رویمر

۹- سهم طبری در تاریخ‌نویسی (به انگلیسی) /

خلیق احمد نظامی

۱۰- ایران و آسیای مرکزی (به فرانسه) /

عبدالحسین زرین کوب

جلد هفتم: (۱۳۷۲)، (تعداد تمام مطالب: ۳۲

عنوان، مقالات تاریخی و جغرافیای تاریخی: ۱۱

عنوان):

۱- محصلین ایرانی در سوئیس / حسین تقفی

اعزاز

۲- نامه شاه طهماسب اول صفوی به سلطان

مراد سوم / غلامحسین بیگدلی

۳- قلمه‌های تاریخی در کوه گیلویه و بویراحمدی /

نور محمد مجیدی

۴- میرزا محسن خان انصاری اشلی / احمد

شعبانی

۵- مشروطیت ایران در داغستان / ایرج افشار

۶- زرتشتیان یزد و کرمان در سده پیش / جمشید سروش سروشیان

۷- نامه ارباب کیخسرو شاهرخ درباره زرتشتیان یزد / ایرج افشار

۸- گوشه‌هایی از اوضاع اجتماعی و اقتصادی دوره ناصرالدین شاه قاجار /

کریم اصفهانیان

۹- صورت جراید ایران / (گردآوری ه. ل. رابینو) / فرید قاسمی

۱۰- یادگاری از سفر حج / حسین مکی

۱۱- بزرگمهر حکیم / پرفسور گریناشی

جلد هشتم: ۱۳۷۳، (تعداد تمام مطالب: ۳۴ عنوان، مقالات تاریخی و

جغرافیای تاریخی: ۱۰ عنوان):

۱- ملیت ابن‌سینا / غلامحسین صدیقی

۲- ایران و بریتانیای کبیر / علی‌اکبر داور ترجمه عبدالرضا هوشنگ مهدوی

۳- آثار جعفری / محمد جعفر خورموجی تصحیح احمد شعبانی

۴- طبقات اجتماعی از نگاه ناصر خسرو / برات زنجانی

۵- ملاحظاتی کرم خواهرزاده کریم خان زند / حسن کارگر

۶- قانون تسهیل ساختن طرق و شوارع / به کوشش میرهاشم محدث

۷- سابقه تحسن روزنامه‌نگاران / احمد نیکو همت

۸- مکاتب و مدارس اسلامی کازرون / محمد مهدی مظلوم‌زاده

۹- عراق عجم در عهد ایلخانان / پرویز ادکائی

جلد چهارم: ۱۳۶۷، (تعداد تمام مقالات: ۴۴ عنوان، مقالات تاریخی و

جغرافیای تاریخی: ۱۴ عنوان)

۱- دو رساله درباره سفرا و بیرق از نوشته‌های اعتمادالسلطنه / به کوشش

میرهاشم محدث

۲- نظری درباره تذکره نصرآبادی / احمد

گلچین معانی

۳- سفرنامه شیراز / محمود افشار

۴- جنگ با سالارالدوله / حسین پیرنیا

۵- اسناد جنگ با سالارالدوله / ایرج افشار

۶- خودکشی علی‌اکبر داور / جهان‌شاه صالح

۷- ایران و بریتانیای کبیر (به فرانسه) /

علی‌اکبر داور

۸- نام سه آبادی در راه ری به خراسان / تقی

بینش

۹- تاریخ ارمنستان / محمدعلی جمال‌زاده

۱۰- تکملة الاصفاف / نجیب مایل هروی

۱۱- یادداشت درباره دکتر یوسف میر / ایرج افشار

۱۲- کرج و جنبش خرمیه / فضل‌الله امینی

۱۳- مراسلات و اسناد یزد / اصغر مهدوی

۱۴- طایفه افشار کازرون / مهدی مظلوم‌زاده

جلد پنجم ۱۳۶۸، (تعداد تمام مطالب: ۳۶

عنوان، مقالات تاریخی و جغرافیای تاریخی و ۱۹ عنوان):

۱- کارخان و تیمورتاش / مجید مهران

۲- نام‌های جغرافیایی سرزمین ماد / حسینقلی کاتبی

۳- آشنایی با فرنج (فرنگ) / ناصر تکمیل همایون

۴- فئات و تأثیر آن در تمدن و فرهنگ / فیروز منصوری

۵- دروغ‌ها و سهوهای رستم‌التواریخ / علیمحمد ساکی

۶- سکه‌های ضرب اسفراین / احمد شاهد

۷- مطبوعات یزد در مشروطیت / حسین مسرت

۸- نامه تنسر به پادشاه طبرستان / مجتبی کمره‌ای (ترجمه از دارمستر)

۹- دشت خوارزم در اسفراین / قدرت‌الله روشنی زعفرانلو

۱۰- دژ قزوین / فضل‌الله امینی

۱۱- قران، صاحبقران / ابوالحسن دیانت

۱۲- دژ جالق / جواد محمدی خمسک

۱۳- نکته‌هایی در تاریخ و ادب / ابراهیم قیصری

۱۴- یادداشتی درباره منابع روضه‌الصفویه / غلامرضا طباطبائی مجد

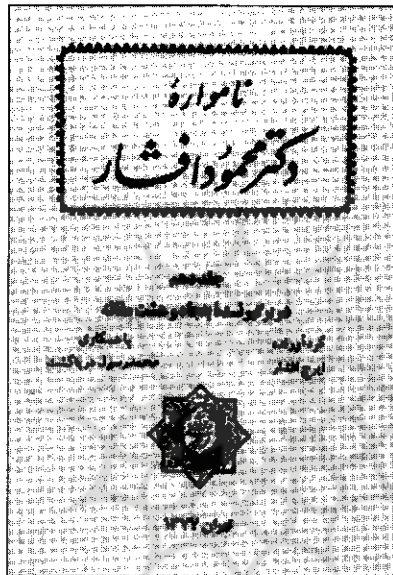
۱۵- علی دیملی بودلف کیست؟ / احمدعلی دوست

۱۶- آرزوی پیران (تاریخ بیهقی و اشکی به یاد سواران رفته) / منوچهر

مرتضوی

۱۷- گزیده‌های ایران‌شناسی / ع. شاپور شهبازی

۱۸- درباره قرارداد ۱۹۱۹: (حاوی نامه دکتر محمد مصدق به دکتر محمود

۱۰. نقدی بر سفرنامه چریکف/ محمدعلی ساکی

جلد نهم: ۱۳۷۵، (تعداد تمام مطالب: ۴۴ عنوان، مقالات تاریخی: و جغرافیای تاریخی: ۱۳ عنوان):

۱- ایرانی در یونان/ بزرگ علوی

۲- نمونه گواهینامه تحصیلی دارالفنون در دوره مظفرالدین شاه قاجار/ کریم اصفهانیان

۳- مشروحه میرزا سید حسین خان عدالت تیریزی درباره سید جمال‌الدین اسدآبادی به تقی زاده/ ایرج افشار

۴- القند فی ذکر علماء سمرقند/ ایرج افشار

۵- سال ۳۶۰ روزه قمری و گاه‌شماری روزگار باستان/ همایون صنعتی

۶- از احه الشکوک والا وهان عن مشروطیت

دولت الاسلام/ مرتضی مَعزّی

۷- اصفهان از عبدالحسین ملک المورخین

کاشانی/ احمد شعبانی

۸- دهستان گرمسیر اردستان/ مرتضی شفیعی

اردستانی

۹- اکراد قرا چورلو/ خانلر قراچورلو

۱۰- تذکره الخوانین - قراقرز لوه‌های همدان از میرزا

ابوالقاسم بن محمد منجم/ به کوشش میرهاشم محدث

۱۱- گزارش سنگ نبشته‌های تنگ غرقاب

گلپایگان/ مرتضی فرهادی

۱۲- گزارش‌های ایران‌شناسی/ ع. شاپور

شهبازی

۱۳- سکه‌های غطریفی/ عبدالله عقیلی

جلد دهم: ۱۳۷۷، (تعداد تمام مطالب: ۴۳ عنوان،

مقالات تاریخی و جغرافیای تاریخی: ۱۷ عنوان):

۱- نمادشناسی اساطیر ایرانی/ محمد شکری فومشی

۲- تالش در عصر مشروطیت/ علی عبدلی

۳- ایران از ساتراپی تا ممالک محروسه/ احمد توکلی

۴- ذیل تاریخ گزیده/ عبدالحسین نوایی

۵- توضیح درباره ذیل تاریخ گزیده/ ایرج افشار

۶- بلوچستان در سال‌های ۱۳۰۷ تا ۱۳۱۷/ احمد اقتداری

۷- خلدبرین و مؤلف آن/ سید آقا عون اللهی

۸- واسموس و حیدرخان حیات داودی/ محمد کرم‌پور

۹- واقعه بست نشستن سرباز در حضرت‌العظیم/ عبدالله عقیلی

۱۰- اسکندر گجسته و مردم کازرون/ حسن حاتمی

۱۱- اولیاءالله آملی/ حسین صمدی

۱۲- مقاله نامه پژوهش‌های ایرانی در زبان اردو/ احمد شعبانی

۱۳- طایفه ریگی به دیده اجتماعی - اقتصادی/ محمد سعید جانب‌اللهی

۱۴- صفویه و افشاریه در زبده‌التواریخ/ محمد نادر نصیری مقدم

۱۵- داور و تقی زاده/ بزرگ علوی

۱۶- دهخوارقان و اسناد (حاجی ضیاء‌الممالک) منوچهر وزیر

۱۷- دلیجان/ حسین صفری

فهرست مقالات پژوهش‌های ایران‌شناسی (جلدهای ۱۱ و ۱۲)

جلد یازدهم: ۱۳۷۸، (تعداد تمام مطالب: ۴۱ عنوان، مقالات تاریخی: ۱۹

عنوان):

۱- گفتار غزالی در بارگاه سنجر سلجوقی/ ابومحفوظ الکریم معصومی

۲- القاب اعیان شیرازی در سنوات واپسین دوره قاجاری/ احمد شعبانی

۳- کدمن سفیر نفت/ ترجمه آوانس آوانسیان

۴- تقویمی از سال ۳۴۵ یزدگردی/ جلیل اخوان زنجانی

۵- خاطرات نخستین وزیرمختار ژاپن در ایران/ هاشم رجب‌زاده

۶- کتابفروشی‌ها در طهران از ۱۳۱۷ تا ۱۳۲۵ قمری/ احمد شعبانی

۷- مکتب خانه و مدرسه کرمانشاه/ ادوارد ژرف کرمانشاهی

۸- سه حکیم الهی/ امیر سعید - الهی

۹- کوه هزار مسجد درگز/ سیدعلی میرنیا

۱۰- کتیبه پهلوی کازرون/ حسن حاتمی

۱۱- جاجرودنامه/ محمدحسن خان اعتمادالسلطنه، به کوشش ایرج افشار

۱۲- نزاع استبداد و واپسین تشنجات آن/ سید

محمدعلی جمال‌زاده/ سید علی آل داود

۱۳- اندازه‌گیری در ایران باستان/ چراغعلی اعظمی

سنگسری

۱۴- روزنامه آذربایجان/ ناصرالدین پروین

۱۵- گرجیان فارسی/ جمشید صداقت کیش

۱۶- سیستم‌های آفتاب‌پرست و ترجمه فارسی

برهیت سمهیتا/ همایون صنعتی زاده

۱۷- گزارش پزشکی از وضع مزاج ناصرالدین شاه/

کریم اصفهانیان

۱۸- ایران‌شناسی در نمسه/ ایرج افشار

۱۹- مخزن الوقایع (در شرح مأموریت و مسافرت

فرخ خان امین‌الدوله)، جلد دوم/ به کوشش کریم

اصفهانیان و قدرت‌الله روشنی زعفرانلو

جلد دوازدهم: ۱۳۷۹، (تعداد تمام مطالب: ۳۶

عنوان، مقالات تاریخی و جغرافیای تاریخی: ۱۸

عنوان):

۱- تاریخچه تأسیس مدارس جدید دامغان/ رحمت‌الله نجاتی

۲- کاروانسرای بستک/ احمد حبیبی

۳- نخستین فرهنگستان ایران/ حسین گل گلاب

۴- ری از صدر اسلام تا یورش مغول/ جمشید کیانفر

۵- آن تنره پرینی ایتالیایی در دربار ایران/ میر جلال هاشمی عین‌آبادی

۶- القاب شهرها/ احسان‌الله هاشمی

۷- نخی‌ها و لولویی‌های سیستم‌های جواد محمدی خمک

۸- خاطرات محمود درگاهی کرمانی/ محمود دبستانی

۹- تنسر که بود؟/ چراغعلی اعظمی سنگسری

۱۰- عشایر کهگیلویه و بویر احمد.../ عطا طاهری بویراحمدی

۱۱- خاطرات سردار هندی درباره ایران/ ترجمه حسین مطیعی امین

۱۲- دو تن از معاریف اردستان/ مرتضی شفیعی اردستانی

۱۳- باغهای قم/ سید علی ملکوتی

۱۴- رساله اسامی عشایر کرد از عصر ناصری/ سید محمد صمدی

۱۵- سنگ مزار امیر اویس آل نوشروان در اردستان/ مرتضی شفیعی اردستانی

۱۶- بنادر و جزایر خلیج فارس/ احمد فرامرزی

۱۷- نخستین روزنامه در ایران/ پیروز مجتهدزاده

۱۸- کتابچه قانون مقدس یا رساله اصلاحیه/ علی‌اکبر خان محمدی